

Отже, як бачимо, і чинне цивільне законодавство, і проект ЦК України не враховують сучасних досягнень цивілістики. Тому важко погодитись з Ю.Толстим, який, характеризуючи дефініцію позовної давності, легалізовану у ст.71 ЦК УРСР, зазначає, що "дане визначення витримало випробування часом і може бути рецепційоване майбутнім законодавством".¹²

Таким чином, одним з найбільш вдалих, на нашу думку, є визначення, запропоноване Є. Крашенинніковим, а саме: "Позовною давністю визнається строк для захисту права чи охоронюваного законом інтересу за позовом заінтересованої особи"¹³. Незважаючи на лаконічність цієї дефініції, вона повністю розкриває усі істотні ознаки позовної давності.

Тому на завершення хотілось би висловити побажання, щоб таке визначення позовної давності було прийняте законодавцем при прийнятті нового Цивільного кодексу України.

Література

1. Братусь С.Н. *Субъекты гражданского права.* – М., 1949.
2. *Гражданский кодекс РСФСР. Официальный текст с изменениями на 1 февраля 1954г. и с приложением постатейно-систематизированных материалов.* – М., 1954.
3. *Гражданский кодекс Украинской ССР. Официальный текст с изменениями на 1 июня 1954г. и с приложением постатейно-систематизированных материалов.* – М., 1954.
4. *Гражданское право.* / Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. – М., 1999. – Ч.1.
5. Грибанов В.П. *Сроки в гражданском праве.* – М., 1967.
6. Добровольский А.А. *Проблемы применения Основ гражданского законодательства и Основ гражданского судопроизводства СССР и союзных республик.* Саратов. – 1971.
7. Иоффе О.С. *Советское гражданское право.* – М., 1967.
8. Кириллова М.Я. *Исковая давность.* – М., 1966.
9. *Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации части первой (постатейный). Расширенный с использованием судебно-арбитражной практики / Под руководством проф. О.Н. Садикова.* – М., 1999.
10. Кравцов М.А. *Позовна давність в радянському цивільному праві.* – К., 1960.
11. Крашенинніков Е.А. *К теории права на иск.* – Ярославль, 1995.
12. Крашенинніков Е.А. *Понятие и предмет исковой давности.* – Ярославль, 1997.
13. Крашенинніков Е.А. *Регламентация защиты гражданских прав в проекте Гражданского кодекса Российской Федерации.* – Ярославль, 1993.
14. Новицкий И.Б. *Сделки. Исковая давность.* – М., 1954.
15. Ринг М.П. *Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук.* – М., 1952.
16. Толстой Ю.К. *Исковая давность.* // *Правоведение.* – 1992. – № 4.
17. Фридман Н.П. *Сроки в гражданском праве.* – М., 1986.
18. *Цивільне право України.* / За ред. О.В.Дзери, Н.С. Кузнецової. – К., 1999. – Кн.1.
19. *Цивільний кодекс України. Проект від 25 серпня 1996р., прийнятий Верховною Радою в першому читанні 5 червня 1997р.* // *Українське право.* – 1999. Число 1.
20. Эннекцерус Л. *Курс германского гражданского права.* – М., 1950. – Т. 1. – Полуптом 2.

¹ Крашенинніков Е.А. *Понятие и предмет исковой давности.* – Ярославль, 1997. – С. 5.

² Надалі, якщо інше не буде зазначено, "право на позов" буде вживатись саме у матеріальному розумінні.

³ Детальніше див.: Крашенинніков Е.А. *Указ. сочинение.* – С. 14.

⁴ Добровольский А. А. *Проблемы применения Основ гражданского законодательства и Основ гражданского судопроизводства СССР и союзных республик.* – Саратов, 1971. – С. 135.

⁵ *Гражданский кодекс РСФСР. Официальный текст с изменениями на 1 февраля 1954г. и с приложением постатейно-систематизированных материалов.* – М., 1954. Далі – ЦК РСФРР 1922р.

⁶ Ринг М. П. *Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. юрид. наук.* – М., 1952. – С.8.

⁷ Ринг М. П. Там же. – С.14.

⁸ Иоффе О.С. *Советское гражданское право.* – М., 1967. – С. 332.

⁹ *Цивільний кодекс України. Проект від 25 серпня 1996р., прийнятий Верховною Радою в першому читанні 5 червня 1997р.* // *Українське право,* 1999. Число 1.

¹⁰ *Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации части первой (постатейный) / Под руководством проф. О.Н. Садикова.* – М., 1999. Далі – ЦК РФ.

¹¹ Крашенинніков Е.А. *Регламентация защиты гражданских прав в проекте Гражданского кодекса Российской Федерации.* – Ярославль, 1993. – С.14.

¹² Толстой Ю.К. *Исковая давность // Правоведение.* – 1992. - № 4. – С. 63.

¹³ Крашенинніков Е.А. *Понятие и предмет исковой давности.* – Ярославль, 1997. – С. 35.

Л. Григоровська-Якубівська,
аспірант Львівського національного
університету імені Івана Франка

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ВЕКСЕЛЯ ДО ПЛАТЕЖУ

Проблема можливості звернення в суд з позовом при настанні строку платежу без пред'явлення векселя до платежу, фактично, не висвітлена в літературі, хоча вона, на мій погляд, є однією з актуальних на практиці.

Відповідно до ст.38 Уніфікованого закону (далі - УЗ) держатель перевідного векселя строком на певний день або в стільки-то часу від складання або пред'явлення повинен пред'явити перевідний вексель до платежу або в день, коли він повинен бути оплачений, або в один із двох наступних робочих днів.

На практиці господарські суди при розгляді справ відмовляють в позові про стягнення вексельної суми, мотивуючи рішення тим, що позивач не пред'явив вексель до платежу. Виникає питання: чи має право векселедержатель пред'явити позов у випадку, коли вексель не був пред'явлений до платежу?

Вважаю, що векселедержатель завжди має право пред'явити позов проти векседавця (в простому векселі) і акцептанта у випадку настання строку платежу, якщо платіж не був вчинений, незалежно від того, чи був вексель

пред'явлений до платежу. Правила ст.38 УЗ встановлюють, що векселедержатель повинен пред'явити вексель до платежу у встановлені строки. Закон не встановлює, які юридичні наслідки наступають у випадку непред'явлення векселя до платежу. Якщо вексель не був пред'явлений до платежу у встановлені строки, пред'явлення його до платежу в інші строки втрачає свою актуальність і юридичну значимість. Як показує практика, встановити місцезнаходження векседавця простого векселя або акцептанта проблематично і, як правило, вказані боржники створюють перешкоди в фіксації факту пред'явлення до платежу векселя.

Окрім вищевказаного, можливість звернення з позовом без пред'явлення до платежу можна припустити з наступних міркувань. Вексель - безумовне абстрактне грошове зобов'язання, в силу якого векседавець (акцептант) зобов'язується заплатити певну грошову суму при настанні конкретного строку. Строк виконання вексельного зобов'язання наступив, але воно не виконано, що дає право векселедержателю звернутися з позовом до векседавця в простому векселі і акцептанта, оскільки останні несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями у всіх випадках як основні вексельні боржники, що неодноразово відзначалося судовою практикою.

Таким чином, можна зробити висновок, що єдиною і безумовною підставою для звернення з позовом, відповідно до п.1 ст.43 УЗ, проти векседавця і акцептанта є невчинення платежу по векселю при настанні строку платежу.

При цьому, пред'явлений вексель до платежу чи не пред'явлений, суттєвої юридичної ролі не відіграє.

Однією з важливих проблем, що виникають у вексельному обігу, є процес пред'явлення векселя до акцепту і платежу. У відповідності із ст.24 УЗ, держатель не зобов'язаний передавати платнику вексель, пред'явлений до платежу. Звідси випливає, що ризик, пов'язаний з втратою векселя чи з іншою подією (наприклад, через недобросовісність самого платника), повністю лежить на векселедержателі, який у випадку відсутності самого документу не може реалізувати свої права за векселем і може втратити право вимоги за векселем.

В УЗ немає будь-яких норм, що регулюють пред'явлення векселя до акцепту, хоча на практиці можуть виникати ситуації, коли платник стверджує, що вексель не був пред'явлений до оплати, а векселедержатель, навпаки, буде доводити, що він звертався з вимогою до платника про вчинення платежу по векселю, а не може подати письмових доказів своїх дій.

Відповідно до ст.38 УЗ, держатель векселя повинен пред'явити вексель до платежу. Як вже відзначалось, в жодному нормативно-правовому акті, що регулює питання вексельного права, поняття "пред'являти" не розкривається.

У словниках подається наступне значення цього слова:

- 1) показувати, надати підтвердження чого-небудь;
- 2) заявити про що-небудь, вимагаючи задоволення, пояснення¹.

Виходячи з цього, можна однозначно тлумачити, що під пред'явленням векселя до платежу розуміються дії векселедержателя, в процесі яких він повинен показати (а не передати) вексель платнику в підтвердження того, що він є законним власником векселя, а також може заявити в будь-якій формі, в тому числі і в усній, вимагаючи оплати векселя. Крім того, ст.46 УЗ вказує, що доказування недотримання строків, в тому числі строків пред'явлення, лежить на тому, хто посилається на цю обставину в спорі з векселедержателем.

Тому, на мою думку, висновок Л.А.Новосолової про те, що векселедержатель не зобов'язаний надавати докази своєчасності пред'явлення векселя до платежу. Дотримання ним цих строків презюмується, поки не буде доведено протилежне, і, безумовно, це твердження є правильним.

Але разом з тим, для вирішення цього недостатньо: зокрема, слід конкретизувати сам процес пред'явлення до платежу векселів.

Література

1. Уніфікований закон, запроваджений Женевською конвенцією 7 жовтня 1930 р.
2. Рукавишнікова И.В. Вексель как объект гражданских правоотношений.- М.: ЮрИнфоР, 2000.
3. Вексельное обращение: теория и практика / Под общ. ред. А.Б.Авакова.- Харьков: Фолио, 2000.
4. Бервено С.Н., Яроцкий В.Л. Правовое регулирование вексельного обращения в Украине.- Харьков: Право, 2001.

¹ Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки / Й.Ф.Андерш, С.А.Воробйова, М.В.Кравченко та ін. - К.: Наукова думка, 1994.- С.378; Русский словарь / АН СССР.- М., 1985.- С.683.

А.Зелінський,
студент 5 курсу юридичного факультету
Хмельницького інституту регіонального
управління та права

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ НА НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Закріплене в ч. 1 статті 49 Конституції України право на медичну допомогу є особистим немайновим правом фізичних осіб, що забезпечує їх фізичне існування.

Реалізація даного права опосередковується вступом у відповідні правовідносини. Відносини з приводу надання медичної допомоги характеризуються специфічними рисами та особливостями, основними з яких є підстави виникнення й правовий статус суб'єктів даних правовідносин. У зв'язку з чим правовідносини з надання медичних послуг можна розділити на *публічно-правові та приватноправові*.

Публічно-правові відносини виникають з прямої вказівки закону (наприклад: пп. 15, 24 ч.1 ст. 10 Закону України "Про міліцію", ч. 4 ст. 18 Закону України "Про пожежну безпеку", ч.2 ст. 30 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я"), носять характер підпорядкування одного суб'єкта іншому (пацієнта - лікарю) і є реалізацією публічної функції по охороні здоров'я населення держави.

Сферу *приватноправових* складають всі інші правовідносини, яким притаманні ознаки цивільних правовідносин, такі як:

- самостійність та незалежність суб'єктів;
- юридична рівність суб'єктів;
- диспозитивність у регулюванні таких відносин.

Під поняттям "**медична допомога**" слід розуміти комплекс заходів медико-соціального характеру, що включає профілактичну, лікувальну, діагностичну, реабілітаційну, протезно-ортопедичну і зубопротезну допомогу, а також догляд та обслуговування дітей, хворих, непрацездатних та інвалідів.